

SHOULD WE REJECT THE RELATIVISM OF TRUTH?

Jacek Moroz

*University of Szczecin,
Szczecin, the Republic of Poland*

Regardless of which perspective we adopt (with reference to the title issue), from which side of the argument we look at the title problem, we will always encounter resistance from the scientific community. These, on the one hand, will claim that the defence of the right is either already an outmoded enterprise and does not find its scientific or practical justification, on the other hand, will dogmatically point to the necessity of adopting an absolutist position, without due justification. Without entering into ideological disputes of this kind, I would like my contribution to be taken as an invitation to a discussion on the value of truth conceived non-relativistically, with particular reference to its relevance for the understanding of educational thinking and action.

In the paper, I will defend the thesis according to which it is fully justified and rational to defend the so-called truth absolutism. Nevertheless, I propose a moderate stance of alethic anti-relativism (epistemological aspect), consistently trying to reconcile this position with cognitive anti-realism and constructivism in didactics (educational aspect).

Relativism is sometimes associated with relativity, ambiguity and even dishonesty. It is sometimes identified with an attitude devoid of any 'axiological grounding', with the result that an anarchic way of thinking and acting can easily be attributed to relativism. In view of the above, any apriori understanding of norms, values, criteria and evaluations are mere empty platitudes, devoid of normative and regulative 'power'. If one were to adopt such a - relativistic - perspective, one could attribute only a performative function to judgements of duty, and in some cases an exploratory value. Nothing more than that.

Relativism can be discussed in various ways, and it is undoubtedly not a homogeneous position. There are many approaches and interpretations of relativism, while the dictionary definition of relativism presents it as 'a philosophical view according to which logical-cognitive (true, false), ethical (good, evil) and aesthetic values and the norms and judgements associated with them are relative in character'. The term 'relativism' etymologically refers to the Latin *relativus*, meaning 'relative'. In general, the position of relativism can be presented using a simple scheme: *x* is relative to *y*, substituting epistemic, ethical or aesthetic values for the variable *x*, and historical, cultural, social, linguistic and psychological factors for *y*, among others. Using just this simplified scheme, we can see that there are many relativising factors, just as there are many relativising objects. This means that various forms of relativism can emerge from this general philosophical position. Hence, it is not easy to give an exhaustive typology of relativism, but the following types of relativism can nevertheless be mentioned: (i) conceptual relativism (ontological-conceptual), (ii) semantic relativism, (iii) epistemological relativism: (a) knowledge relativism, (b) justification relativism, (c) truth relativism, (iv) ethical relativism, (v) aesthetic relativism, (vi) cultural relativism.

It seems that, for the relativist, the way in which reality is perceived, as well as the criteria for judging it, are fully dependent on the context (including the subject capable of cognitive acts and making value judgements). From our point of view, one type of relativism is particularly interesting: alethic relativism - implying the relativity of truth. It constitutes a particular kind of relativism, being in a sense fundamental to all its other varieties. I think it is possible to say that some types of relativism can be to some extent reducible to other types (to some extent, since they point to certain - irreducible - contextual elements, hence this re-education would be legitimate, but not obligatory). In the case of the others, it is possible to point out that there is some foundation underlying their existence - I point out that this is truth, understood as a property of judgements, the relativisation of which may entail other relativisms. For the relativist, all values, including truth, knowledge, goodness or justice, gain meaning only in a certain context, being in addition, fully dependent on it. Thus, outside the context, all values

lose their meaning, and reality ceases to exist properly. At this point, it is worth discussing the rejection of relativism and the defence of the absolutism of truth.

The paper consists of two parts. In the first, I address (a) the issues of understanding relativism and truth absolutism, (b) reconstruct Kazimierz Twardowski's anti-relativist argumentation, then briefly (c) consider the possibility of defending anti-relativism in the perspective of cognitive anti-realism. In the second (d) I will refer to the value of truth in education in general, in order to indicate in the final part of the text (e) the validity of the anti-relativist narrative in the model of the so-called constructivist didactics.

ЗАВДАННЯ ФІЛОСОФІЇ У КОНТЕКСТІ ДАВОСЬКОЇ ДИСКУСІЇ

Лімонченко В.В.

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
м. Дрогобич, Україна*

Однією із значних, більше того – болючих у своїй суттєвості проблем сучасної філософії залишається проблема поділу філософії на дві школи думки, які настільки протилежні одна одній, що поділ більш адекватно іменувати розколом і, застосовуючи лексику військових дій, говорити про два табори філософії, що співзвучно формулюванню у передсмертній записці Ф.Розенцвейга: «Фронти, що змінилися місцями». Досить часто йдеться про поділ на англо-американську та континентальну філософію, але за цим територіально-просторовим іменуванням стоїть більш істотне розрізнення. Цю проблему передбачається осмислити у світлі Давоських дебатів, що має особливе значення як для осмислення ситуації людини, так і збереження гуманістичного потенціалу філософської думки.

Конкретизація цього поділу може бути дана через вказівку на персоналії, що виражають його суть – Карнап, Кассіерер, Гайдеггер (саме в такій послідовності називає протагоністів М. Фрідман [3]). Розглядаючи поділ як континентальний, Х. Руїн відзначає поділ між аналітично-лінгвістичною та феноменологічною філософіями [12, р.113], при цьому дотримано однорідність поділу, але феноменологічна філософія не вичерпує всю повноту континентальної філософії (або як позначає її Т. Морман – СР [10]). Класична філософія, що протистоїть аналітично-лінгвістичній традиції у філософії і до якої звично відносити німецьку класику з її граничною виразністю парадигми, первинне джерело якої сягає античності і знаходить себе у гносеолого-метафізичних поневір'яннях новоєвропейської філософії, не належить до жодної зі згаданих двох форм. Тим не менше, саме такі позиції, у певному світлі крайні, наявні в сучасності. Цілком виправдана точка зору, що поділ застарів і має бути усунений – Т. Морман згадує Ю. Габермаса, наводячи його твердження, що німецька та англо-американська філософії не так конкуруючі традиції, скільки доповнюючі одна одну [10, р. 22].

Осмислення ситуації поділу неоднорідне, але первинною фіксацією поділу визнана Давоська дискусія між Е. Кассіерером і М. Гайдеггером, що мала місце у 1929 році, що і зумовлює ту увагу, яку приділено їй у філософській літературі. Якщо Давоська дискусія і виявила як у фокусі поділ, то напруга між двома полюсами тяжіння думки має більш глибоке коріння, ніж внутрішньо-філософський професійно-цеховий поділ: для ХХ століття звично протиставлення філософії позитивної та філософії метафізичної, природничо-наукового та гуманітарного типів, філософії науки і філософії життя, філософії духовно-ідеалістичної та філософії екзистенційної, глибший історичний вододіл проходить між такими орієнтаціями думки, які прийнято пов'язувати з Богопізнанням – катафатики та апофатики, значення та роль яких простягаються на всі сфери пізнання.

Е.Кассіерер і зараз в очах багатьох постає захисником старої європейської гуманістичної традиції, а М. Гайдеггер – виразником екзистенціалізму, що